

КОВОРКІНГ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ЦИФРОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ І ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

¹Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

²Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща

³Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

Анотація: Досліджено роль і значення коворкінгу як важливого елементу інфраструктури цифрового ринку праці на прикладі цифрового фрілансу, що є одним з основних видів цифрової зайнятості. Відзначено істотне зростання актуальності коворкінгу для розвитку цифрового ринку праці в умовах війни і повоєнного відновлення економіки. Окреслено перспективи коворкінгу у цифровій економіці, що формується на базі цифрових інформаційних технологій четвертої промислової революції.

Ключові слова: цифрова зайнятість, цифровий фріланс, коворкінг, інфраструктура цифрового ринку праці, цифрова економіка, війна і повоєнне відновлення, четверта промислова революція.

Abstract: The role and significance of co-working as an important element of the infrastructure of the digital labor market was studied using the example of digital freelancing, which is one of the main types of digital employment. A significant increase in the relevance of co-working for the development of the digital labor market in the conditions of war and post-war economic recovery was noted. The prospects of co-working in the digital economy, which is formed on the basis of digital information technologies of the fourth industrial revolution, are outlined.

Keywords: digital employment, digital freelance, co-working, digital labor market infrastructure, digital economy, war and post-war recovery, fourth industrial revolution.

В наш час інформаційні комп'ютерні технології (ІКТ) четвертої промислової революції (ІП4.0) широко використовуються практично у всіх сферах людської діяльності: промисловому виробництву, системі надання послуг, науці і освіті, побуті, державному, регіональному і місцевому управлінні тощо. Відбувається активне формування цифрової (мережевої) економіки яка, зокрема, передбачає цифровізацію бізнес-процесів і переведення їх у мережу інтернет. Цифровізація дозволяє сформувати порівняльні конкурентні переваги національних економік і окремих організацій. Країни, що зробили ставку на цифровізацію, є лідерами інноваційного зростання з високими стандартами якості життя їх населення. Це, насамперед: Швеція, Данія, Сінгапур, Нідерланди, Швейцарія, Фінляндія, Норвегія, США, ФРН, Великобританія та ін. [1]. Україна має достатньо потужний потенціал для формування цифрової економіки [2], ефективна реалізація якого дозволить забезпечити економічне зростання у руслі світових тенденцій НТП. На користь цього свідчать приклади успішного впровадження ІКТ у різних сферах забезпечення людської життєдіяльності, зокрема, цифровізації сервісів доступу до державних послуг (відомий застосунок «Дія»), банкінгу, медичних послуг, освітніх послуг, послуг сфери торгівлі тощо. Зазначені розробки мають достатньо високий, навіть за світовими мірками, рівень. Спроможність до цифровізації промислового виробництва також підтверджується успішним бойовим застосуванням низки високотехнологічних вітчизняних видів зброї, що базуються на застосуванні сучасних ІКТ.

Розвиток ІКТ ІП4.0 і широкий доступ до мережі інтернету сприяє поширенню новітніх форм організації праці і неформальних трудових відносин. Зокрема, прогресуючому зростанню масштабів такої форми організації роботи, як фріланс (віддалена самостійна робота через фріланс-біржі). Потужний поштовх розвитку фрілансу (цифрового фрілансу), як і інших видів цифрової зайнятості, в усьому світі надали карантинні обмеження, спричинені пандемією COVID-19. В Україні до них додалися обмеження використання традиційних форм зайнятості спричинені війною з Росією, що змушують у багатьох видах діяльності працювати віддалено за допомогою ІКТ, у т.ч. на умовах фрілансу. Загалом, у світі цифровий фріланс є одним з основних видів цифрової зайнятості, іншим є

цифровий аутсорсинг.

Слід зазначити, що Україна є одним з світових лідерів фрілансу, у 2019 р. вона займала 5 місце за темпами його поширення [3]. Під час війни можливість працювати віддалено через біржі фрілансу є достатньо привабливою як для початківців, які шукають перше робоче місце, набувають досвід і формують свій професійний імідж, так і для досвідчених фахівців, що досягли високого професійного рівня але їх з певних причин не задовольняє кар'єрний ріст, традиційні виробничо-правові відносини, оплата і умови праці тощо. Значна частина фрілансерів працює на іноземних замовників, що спричинено згортанням в умовах війни вітчизняного ринку, а також природним бажанням фрілансерів працювати на більш привабливих (з огляду на умови роботи і розміри її оплати) зарубіжних ринках економічно розвинених країн.

Проте триваючі воєнні дії спричинені агресією Росії і їх негативні наслідки істотно ускладнюють організацію робочого місця фрілансера вдома:

- постійні перебої з електричним живленням гаджетів;
- пошкодження або ж втрата гаджетів та іншої необхідної техніки;
- відсутність коштів для придбання потрібної комп'ютерної техніки;
- нестабільність або ж відсутність доступу до інтернету;
- складнощі обладнання робочого місця внаслідок пошкодження чи втрати житла і майна, що в ньому знаходиться;

- вимушена евакуація у відносно безпечні райони України чи в інші країни де все доводиться «розпочинати з нуля», витрачаючи час і кошти і т.п.

Практика свідчить, що природним шляхом подолання зазначених та інших складнощів є використання для роботи фрілансерів таких об'єктів ринкової інфраструктури, як коворкінг. Фактично, це офісне приміщення в якому оформлено робочий простір з необхідним технічним і офісним обладнанням для виконання певних видів робіт у т.ч. на умовах фрілансу. Зважаючи на зазначені вище обставини коворкінги є цілком придатними для віддаленої роботи на цифрових ринках праці, у т.ч. на ринку цифрового фрілансу.

Сучасні світові тенденції розвитку цифрового фрілансу характеризуються зростаючою тенденцією до перенесення роботи з дому до коворкінгів. Аналогічні тенденції спостерігаються і в Україні. Кількість офісних приміщень, які зазначили коворкінг як свою спеціалізацію (за даними Google Maps), в основних центрах розвитку фрілансу в Україні становить (довоєнні дані): Київ – 176; Харків – 33; Дніпро – 8; Одеса – 20; Львів – 33. У контексті зазначеного, коворкінги розглядаються як важливі об'єкти інфраструктурного забезпечення віддаленої роботи на цифрових ринках праці на умовах фрілансу. Можна з великою ймовірністю спрогнозувати, що в умовах триваючої війни з Росією і в повоєнний період актуальність коворкінгів, як робочого простору для фрілансерів, неухильно зростатиме.

Впровадження ІКТ ПР4.0 докорінним чином змінює технології виробництва продукції, надання послуг, споживання тощо. ІКТ ПР4.0 також спричиняють радикальні зміни на ринках праці (галузевих, національних, міжнародних):

- втрату актуальності багатьох традиційних професій і виникнення потреб у нових (принципово нових), причому ці процеси стають перманентними;
- зникнення професій, що передбачають стандартні алгоритмізовані дії (фізичні чи інтелектуальні) які легко автоматизувати;
- зростання потреб у креативних фахівцях, що виконують творчу нестандартну роботу;
- функціональне і технологічне безробіття у т.ч. фахівців інтелектуальної праці;
- загострення інтелектуальної і технологічної нерівності як персоналу організацій товаровиробників і надавачів послуг, такі споживачів;
- впровадження інноваційних форм організації праці і інноваційних форм трудових відносин і т.п.

У цьому контексті коворкінги сприяють створенню сприятливих умов для розвитку неформальної цифрової зайнятості, а також нових форм трудових відносин, що є актуальним для цифрової економіки, яка базується на технологіях ПР4.0. Це підтверджується результатами аналізу стану і динаміки впровадження ІКТ ПР4.0 в країнах світу, що стали на шлях цифровізації їх економіки [4, 5].

Таким чином, розширення мережі коворкінгів, як елементів інфраструктури цифрової зайнятості, сприятиме розвитку цифрового ринку праці, що вирішує певною мірою проблеми

забезпечення зайнятості населення під час війни та в період повоєнного відновлення економіки, а також подальшого її розвитку в умовах ПР4.0. Отримані результати у сукупності поглиблюють методологічні засади визначення перспективних напрямів формування інфраструктури цифрового ринку праці в частині уточнення і урахування у відповідних управлінських рішеннях місця і ролі коворкінгів у забезпеченні цифрової зайнятості в умовах війни і повоєнний період. Зокрема, для одного з найбільш поширених видів цифрової праці – цифрового фрілансу. Проте вони можуть бути поширені, після відповідної адаптації, на інші види цифрової зайнятості.

Подальші дослідження повинні бути спрямованими на накопичення, систематизацію і аналіз статистичних даних, що характеризують роль коворкінгів у розвитку різних видів цифрової зайнятості в Україні та її регіонах в умовах ведення воєнних дій та повоєнний період. Це надасть можливість сформувати інформаційно-аналітичну та методичну бази для створення ефективних організаційно-економічних механізмів стимулювання розвитку інфраструктури різних сегментів цифрового ринку праці в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Network Readiness Index 2021. URL: <https://networkreadinessindex.org/>
2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Проблеми і перспективи розвитку в Україні цифрової економіки в контексті забезпечення економічної безпеки держави. Сталій розвиток - XXI століття. Дискусії 2021: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції / Національний університет «Києво-Могилянська академія» / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2021. С. 194-201.
3. The Index Economy-Gig Global. Cross-border freelancing trends that defined Q2 2019. URL: https://pubs.payoneer.com/images/q2_global_freelancing_index.pdf
4. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С. Перспективи і загрози четвертої промислової революції та їх урахування при виборі стратегій інноваційного зростання. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2016. № 1. С. 11-21.
5. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С., Шипуліна Ю.С., Райко Д.В. Перспективи і проблеми інноваційного розвитку в умовах четвертої промислової революції. Управління інноваційною діяльністю: теорія і практика: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., професора Витвицької О.Д. Київ: ТОВ «АГРАР МЕДІА ГРУП», 2021. С. 112-131.

Ілляшенко Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, e-mail: Illiashenko.s@gmail.com. Доктор хабілітований, професор, Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща

Шипуліна Юлія Сергіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Ілляшенко Наталія Сергіївна, доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнес-економіки та адміністрування, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми

Illiashenko Sergii M., Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business Economics and international economic relations, National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute», Kharkiv, e-mail: Illiashenko.s@gmail.com. Doctor habilitated, Professor, University of Economics and Humanities, Bielsko-Biala, Poland

Shypulina Yuliia S., Doctor of Economic, Professor, Professor of the Department of Marketing, National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute», Kharkiv

Illiashenko Nataliia S., Doctor of Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and Administration, Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenka, Sumy